

Kőrösi Boglárka – Gál Erika

A szurkolók és rendőrség kapcsolatának vizsgálata a rendőrség által biztosított labdarúgó-mérkőzéseken

Relationship between football fans and the police at matches secured by the police

Absztrakt

Napjainkban a labdarúgó-mérkőzések szurkolói és a rendőrség viszonya a változás útjára lépett. A rendőrség által biztosított mérkőzések során jellemzően már nem a kényszerítő erő nagyfokú demonstrálása garantálja a tömegrendezvények biztonságát, sokkal inkább a partnerség dominál. A kutatás elsősorban azt hivatott vizsgálni, hogy a hazai rendezésű labdarúgó-mérkőzések látogatói hogyan viszonyulnak napjainkban a biztonság megteremtésében, fenntartásában érintett szervezetek és hatóságok változó tevékenységéhez. Mindezen kérdések megválaszolására a hazai és nemzetközi szakirodalom tételes feldolgozásával, valamint egy kérdőívre beérkezett válaszok elemzése során jutottak a tanulmány szerzői.

Kulcsszavak: sportrendezvények, rendezvénybiztosítás, tömegkezelés, spotter, Nemzeti Futball Információs Pont, Partner Csoport

Abstract

Nowadays, the relationship between the fans of football matches and the police has entered the way of change. During the matches secured by the police, the high degree of demonstration of coercive force typically no longer guarantees the safety of mass events. Nowadays, security is already guaranteed by partnership. The research is primarily intended to examine how visitors to Hungarian football matches nowadays relate to the changing activities of organizations and authorities involved in creating and maintaining security. The authors of this study arrived at the answers to all these questions by item-by-item processing of the domestic and international literature, as well as by analysing the responses received to a survey.

Keywords: sporting events, event security operation, crowd management, spotter, National Football Information Point, Partner Team

Bevezető

Magyarországon a sport szeretete, illetve a labdarúgó-mérkőzések nyomon kísérése az elmúlt években is nagyszámú tömeget mozgató meg, amely napjainkban sem változott, inkább csak növekedett. A nagy létszámhoz hozzájárulnak az újabbnál újabb sportlétesítmények, a hazai sportszervezetek nemzetközi szinten elért sikerei, illetve az állam egyre fokozódó szerepvállalása a nemzetközi mérkőzések rendezése terén. Jelen kutatás elsősorban azt hivatott vizsgálni, hogy a hazai rendezésű labdarúgó-mérkőzések látogatói hogyan viszonyulnak napjainkban a biztonság megteremtésében, fenntartásában érintett szervezetek és hatóságok tevékenységéhez. A kutatás elméleti keretét a tömegszociológiai értelemben vett sajátosságai, csoportosítása, a tömeglélektan, a futballhuliganizmus, illetve a rendőrség tömegkezelési kultúrájának változása kapcsán megjelent hazai és nemzetközi szakirodalom adja. Természetesen a jogszabályi háttér korlátozó ereje, és azok fékező hatása is feldolgozásra kerül, különösen a jellemző szabályszegő magatartások, valamint a szankciók feltárása mentén. A kutatás arra is keresi a választ, hogy a társadalom tagjai hogyan viszonyulnak a jogsértő magatartásokra adott rendőri intézkedésekhez, milyen érzéseket vált ki belőlük, és hogyan reagálnak rájuk.

A téma részletes feltárása a feldolgozott irodalom, valamint az empirikus kutatás alapján az alábbi előfelvetések igazolására, cáfolására törekedett. Első állításként az került megfogalmazásra, hogy a labdarúgó-mérkőzések olyan hatással vannak a szurkolói viselkedésre, hogy ezáltal a szurkolók ingerlékenyebbek, feszültebbek lesznek egy-egy részvétel során. Második tézisként a szerzők megfogalmazták, hogy minél nagyobb létszámú rendőri egység jelenik meg egy labdarúgó-mérkőzéseken, az annál negatívabb hatást kelt a szurkolók magatartására. Ehhez szorosan kapcsolódva a rendőri intézkedésekkel összefüggésben állításként fogalmazódott meg, miszerint a szurkolókban a legnagyobb ellenszenvet a rendőri egységek felé az váltja ki, ha tömegoszlatást alkalmaznak

intézkedésként. A rendőrség tömegkezelési kultúrájának változására felhívva figyelmet előfeltevésként fogalmazták meg, hogy napjainkban a rendőrök egy labdarúgó-mérkőzésen a szurkolókat már partnerként tekintik és segítséget nyújtanak számukra, ha szükséges. Végül pedig a technikai eszközök visszatartó erejét vizsgálva vetették fel azt az állítást, hogy a mérkőzések során működtetett kamerarendszerek megelőzik, illetve megakadályozzák a rendbontások kialakulását. Mindezen tézisek igazolása, cáfolása érdekében természetesen a rendelkezésre álló szakirodalom felkutatása és feldolgozása, a szerzők személyes megfigyelései, valamint egy kérdőíves kutatás eredményeinek elemzése és értékelése nyújtott segítséget.

A téma elméleti kerete és a kutatás során alkalmazott módszerek

A témát tekintve a kriminológus és szociológus kutatók legfőképpen a XIX. és a XX. században kezdtek el a tömegekkel kapcsolatos magatartással összefüggő fogalmakkal, és a csoporton belüli viselkedések feltárásával foglalkozni. Az alapkövek letételét Gustave Le Bon: A tömegek lélektana¹ című művében tett feltárásai adták, aki a tömegben megnyilvánuló egyéneket egy kollektív tudattal látta el és úgy vélte, hogy ez a tudat a kiváltó oka kora nagy zavargásainak. Ennek az óriási erőnek és névtelenségnek a következménye pedig az lett, hogy ezzel párhuzamosan az egyéni felelősségre vonás akadályai megjelentek.² Kezdeti elképzeléseit Cesare Lombroso és Floyd Allport a XX. században megpróbálta kiegészíteni azzal, hogy a lelki eredetű kiváltó okok mellé fizikai magyarázatát is keresték a tömegek viselkedésének. A XX. század második felében ezeket az eredményeket Stephen D. Reicher, Clifford Stott és John Drury³ már elmaradottnak gondolták, ezért új szemszögből kezdték megvizsgálni az alaptételeket. Álláspontjuk szerint nem minden tömeggel kapcsolatos megmozdulás fullad agresszív tevékenységbe. A magyar szakirodalomban Less Ferenc publikációi által kaphatunk betekintést a témába, aki összefoglalja a kezdeti kutatásokat, majd azokat előre haladt meglátásokkal egészíti ki, továbbá emellé a jelen kor problémáit, és az azok felszámolására alkalmas eszközöket mutatja be.⁴ Mellette Holota Gábor „Tömegkezelés és deeszkaláció”⁵ című műve a jogszabályi háttér bemutatásán keresztül szemlélteti a tömegkezelés szabályait, illetve a Partner Csoport számos előnyét a tömegrendezvények alkalmazása során. Tóth Nikolett Ágnes „Sportrendészet a sportigazgatás rendszerében”⁶ című kutatásában a sportrendészet világát helyezi el az igazgatási feladatok között, szót ejt a sportrendészeti eszközökről, korlátozó hatásairól hazánkban és külföldön.

Az alkalmazott kutatási módszerekkel kapcsolatban elmondható, hogy a szerzők az empirikus megfigyeléseikre, valamint a kérdőíves technikára hagyatkoztak. A kutatási módszer meghatározásánál előtérbe kellett helyezni azt, hogy melyik az a stratégia, amely során a legnagyobb mennyiségű adatot kapják meg a vizsgálatot végzők, illetve, hogy azok alkalmasak-e a felállított hipotézisek igazolására, cáfolatára, összességében, hogy általuk a kutatási célok elérhetőek-e.⁷ A labdarúgó-mérkőzések széles területet ölelnek fel, amelyhez szorosan kapcsolódik társadalmunk. Mindebből fakadóan a szerzők úgy vélekedtek, hogy a legalkalmasabb kutatási módszert a kvantitatív technikák között találják meg, ezáltal a kutatás eredményeit számszerűsíthető módon kapják meg. A kérdőíves eszközt az alkalmasságát tekintve sok kritika éri, mégis az egyik leggyakrabban használt primer kutatási, adatgyűjtési technika, hiszen a számszerűsítés elengedhetetlen feltétele az eredmények tükrözésének, ahol a számosság a tudományosság alaptétele.⁸ Viszont előnyei révén előtérbe kerül, könnyen szerkeszthető, és gyorsan nagy tömegeket lehet vele elérni az online világ térhódítása okán, és a közösségi oldalak segítségével, mindemellett a felmérésben résztvevők anonimitásukat is megőrzik, jogaik és biztonságuk mindvégig szavatolt.

¹ Le Bon, 1913

² Le Bon, 1913

³ Drury et al., 2009, 721.

⁴ Less, 2017

⁵ Holota, 2016a

⁶ Tóth, 2019

⁷ Boncz, 2015

⁸ Boncz, 2015, 25.

A labdarúgó-mérkőzéseken megjelenő tömeg viselkedésének sajátosságai

Napjainkban a labdarúgó-mérkőzések látogatása egy széles körben elterjedt szórakozási lehetőség, ezért is szükséges kiemelt figyelmet és szakértelmet fordítani arra, hogy ezek a rendezvények minél biztonságosabban legyenek lebonyolítva. A rendőrség szerepvállalása sok esetben megkérdőjelezhetetlen a megfelelő lebonyolítás során. A legnagyobb kockázatot a biztonságra nézve a résztvevői magatartások jelenthetik. Az emberi magatartást számos tényező befolyásolja, mit tanultunk meg felmenőinktől, mit láttunk közvetlen és tágabb környezetünkben vagy éppen azok a tényezők is, amelyek genetikailag kódoltak. Vannak olyan helyzetek, amikor képesek vagyunk kontrolálni magatartásunk, de vannak körülmények, amikor ezeket az érzéseket megéljük, vagy csak átéljük és nincs felettük hatalmunk. Gustave Le Bon elméletei már a XIX. században elterjedtek a társadalom széles körében. A már hivatkozott művében összegezi a tömeg viselkedését általánosan, illetve mélységeiben, értekezik a kollektív tudat létrejöttéről, az egyén személyiségének az elvesztéséről és a felelősség hiányáról egyaránt. Elmélete szerint a tömeg ereje a nagyságában rejlik, a nagylétszámú csoportok általában nem gondolkoznak, hanem annál inkább cselekszenek. A tömeg résztvevői leginkább ösztöneikre hagyatkoznak, nem pedig a józan eszükre, gondolataik, érzelmeik vezérlik őket.⁹ „*A pszichológiai tömegnél ez a legfeltűnőbb: Bármilyenek az alkotó egyének, bármennyire hasonlók vagy nem hasonlók életmódjukat, foglalkozásukat, jellemüket és értelmiségüket tekintve azáltal, hogy tömeggé szerveződtek, egy bizonyos kollektív léleknek jutnak birtokába és az másnemű érzésre, gondolkodásra, és cselekvésre készíteti őket, mint ahogy elkülönítve éreztek, gondolkodtak és cselekedtek.*”¹⁰ Az egyén sajátosságainak eltűnése, a tömeggel való azonosulás, számos szempont együtt állásának a következménye. Ilyen szempont lehet a tömeg ereje, nagysága, amely az egyéneknél önbizalom növekedést, illetve hatalomszerzést jelent, a sokaság miatt megszűnik az egyéni felelősségtudat. Az elemi ösztöni lényekhez közelebb áll a tömeg ilyen felfogása, mint a XXI. századi emberhez, túlradnak bennük az érzelmek, nincsenek átmenetek, végletek vannak, vagy a boldogság mámorában fürdőznek, vagy dühtől elborulva rombolnak. A fentebb említett társulások nagyságából eredő felelősségérzet eltűnése sokszor a tömeg erkölcstelenségébe torkollik is egyben, amely a társadalom normáival való szembemenettel, ezeknek a szabályoknak a megkerülésével és elhagyásával is együtt járnak.¹¹

Gustave Le Bon korának más kiemelkedő személyei is foglalkoztak a témával, mint Cesare Lombroso, aki kortársához hasonlóan közelítette meg a problémát, azonban eltérve a Le Bon-i szemlélettől ezt a folyamatot nem egy lelki folyamatnak állította be, hanem inkább biológiai eredetű okokra próbálta visszavezetni. Ezekkel a megállapításokkal a kor előre haladtával nem mindenki értett egyet, így a XX. században ilyen témában is kutatásokat folytató Floyd Allport is más megközelítésből vizsgálta a tömeg viselkedését. Úgy vélte, hogy az egyén nem tűnik el a tömegben, személyiségét megőrzi, nem alakul ki a kollektív tudat, csupán adott körülmények között egy nagyobb létszámú csoporttal egyesül. A XX. század második felében, Festinger és Newcomb pedig Floyd következtetéseit tovább gondolta, miszerint a polgárok ezeken a tömegeseményeken érzelmileg egy felfokozott állapotba kerülnek, az agyuk egyfajta jutalomként éli meg a történéseket és ezekre így adnak válasz reakciót.¹² Stephen D. Reicher a tömeggel kapcsolatos kutatások során teljesen más nézeteket vallott elődeivel szemben. Le Bon tömegről alkotott véleményét elutasította, a tömeg erőszakos mivoltával és az egyén eltűnésével nem értett egyet. Allport anonimitás elvét is elvetette, úgy gondolta, hogy különbséget kellene tenni egy csoportban kialakult anonimitás és egy elszigetelt körülmények között végbemenő anonimitás között. Stephen D. Reicher mellett tevékenykedett még a témában Clifford Stott és John Drury brit tudós is a XX. században, kutatásaik eredményeit a Tömegben Való Viselkedés Elaborált Társas Identitás Modelljében prezentálták, ahol általuk értelmezésre került egy adott térben és időben, de különböző csoportok közti kölcsönhatás is. Szerintük a kollektív tudat, valamint az ehhez kapcsolódó tevékenység a csoporton belül akkor teljesebbé válik a külvilágban, ha egy társas hovatartozás előtérbe kerül és ebben a

⁹ Le Bon, 1913

¹⁰ Le Bon, 1913, 20-21.

¹¹ Le Bon, 1913, 20-21.

¹² Less, 2017

tömegben résztvevő egyének osztoznak.¹³ A XIX. századtól napjainkig, számos tömeglélektannal kapcsolatos nézetet vizsgálhatunk meg, amelyek az első elgondolások, értelmezések folyamatos differenciálódását mutatják be, és egymásra épülő vagy egymást megcáfoló alaptételek kialakításában járultak hozzá ahhoz, hogy ma tisztán lássuk a szurkolói megnyilvánulások legfőbb okait, vagy azok indíttatásait.

A sportrendezvényeken részt vevő egyének szurkolói mivoltukhoz kapcsolódóan kategorizálhatók. A csoportok közti különbségek bemutatása céljából megkülönböztetünk nézőt, szurkolót, rajongót, illetve olyan személyeket, akik elfogult nézeteket vallanak, azaz ultrákat és huligánokat. Ők már nem pusztán szórakozásból és élményből látogatnak el labdarúgó-mérkőzésekre. A néző az a személy, aki nem feltétlenül azonosul egy adott csapattal, hanem csak a látványt a közösségi élményt keresi, és kellemes időtöltésnek fogja fel a mérkőzések megtekintését. Általában ők azok, akik nem látogatnak el személyesen a mérkőzésekre, hanem inkább az otthon kényelmében, közvetítésen keresztül követik a játékokat. A hazai mérkőzések rendszeresebb látogatói leginkább a szurkolók, akik célorientáltan egy csapatnak, esetleg csapatoknak drukkolnak. Külföldön megrendezésre kerülő mérkőzésekre azonban csapatukat már csak kevés esetben kísérik el. A stadionok feltöltésében 80%-ban veszik ki részüket, nagyrészt családos emberekről és egyre jobban növekvő számú női szurkolóról van szó ebben a körben. A tinédzserkorban elterjedt részvételi forma a rajongó, aki kizárólag egy csapatnak - azonban belül is leginkább egy-egy kiemelkedő teljesítményt nyújtó, „sztár sportolónak” - szurkol és nem csak hazai mérkőzésekre, de külföldre is nagy szeretettel kíséri kedvenceit. Az ultrák egyértelműen elkülöníthetők a már említett látogatói típusoktól. Sokszor fanatikus rajongásuknak teret adnak, pénzt, időt, energiát nem sajnálva vesznek részt labdarúgó-mérkőzéseken, napokon keresztül képesek egy mérkőzésre előre készülni. Olasz eredetű szubkultúra követői, valamint újra teremtői is egyben, agresszivitásuk nagymértékben jelenik meg, és a rendbontásoktól sem riadnak vissza, hozzávetőlegesen ezek csak válaszreakciók, nem kezdeményező magatartások. Az ultrák mellett pedig mindenképp külön kategóriát képeznek a társadalom intézményrendszerével szemben álló huligánok, akik egy angol mintára kialakult szubkultúra részei. A labdarúgó-mérkőzéseket egyáltalán nem jó élményként fogják fel, hanem szinte már háborúként, egyfajta küzdelemként, ahol az életükért kell harcolni. Pártolt csapatuk ellen játszó klubokra ősi ellenségként tekintenek. Tevékenységük nem áll meg a stadion berkein belül, hanem kitolódnak közterületekre is.¹⁴

A magyar rendőrség és a szurkolók kapcsolata, a tömegkezelés egyes kérdései

A rendőrség feladatát tekintve nagyon sokrétű, általánosságban ismert rendfenntartó és bűnüldöző fő feladatuk mellett még a tömegek kezelése, az állampolgárok, szervezetek által szervezett rendezvények biztosítása is kifejezett jelentőséggel bír. A rendőrség, mint központi államigazgatási szerv emellett, hogy bűnmegelőzési, büntelítési tevékenységeket, közrend és közbiztonság fenntartásáért tett intézkedéseket, vagy nyomozati cselekményeket folytat, vannak olyan feladatai, amelyek szorosan kapcsolódnak a tömegrendezvényekhez. Mindezen feladataikat természetesen alaposan kidolgozott jogszabályi háttérrel szabályozva hajtja végre.

A tömegrendezvények felosztása

A XXI. században a rendezvény szervezés már az élet számos területén megjelenik, a kisléptékű családi összejövetelektől kezdve egészen a nagy tömegeket megmozgató eseményekig széles választék tartozik ide. A kutatás során számos tömegrendezvény definícióval találkoztak a szerzők, azonban jelen körülmények között és a tanulmány teljes terjedelmében tömegrendezvény alatt azt az eseményt értik, amikor több ember meghatározott céllal - legyen az új ismeret szerzése, tiltakozás, vagy szórakozás stb. - összegyűlik, annak érdekében, hogy valami programon részt vegyen, vagy tevékenységet hajtson végre. A rendőrségi gyakorlatban a tömegrendezvények osztályozása napjainkban az alábbiak szerint alakul. A gyülekezési jogról szóló 2018. évi LV. törvény hatálya alá tartozó rendezvényeket más néven,

¹³ Less, 2017

¹⁴ Hadas, 2004

gyűlésnek hívjuk, melyhez legalább két fő részvétele szükséges, amely egy bizonyos közügyben való véleménynyilvánítás céljából megtartott nyilvános összejövetel.¹⁵ A vallással, vallásgyakorlással kapcsolatos tömegrendezvények leginkább a közterület szempontjából érintik a rendőrséget. 2021. szeptember 12-én Magyarországra látogatott Ferenc pápa, és Budapesten a Hősök terén egy szentmise keretein belül zárta le a Nemzetközi Eucharisztikus Kongresszust. Az egész ország területéről érkeztek keresztény vallású emberek, illetve sokan szerették volna élőben is látni a pápát, hiszen hosszú idő óta először érkezett újra hazánkba. Talán ez a rendezvénytípus ritkábban fordul elő, de mégis kellő erőt és eszközt kell ráfordítani. A családi eseményekkel kapcsolatos rendezvények sem a megszokott céllal, társadalmi, politikai vagy véleménykifejezés miatt jönnek létre, hanem inkább a családi ünnepi alkalmakhoz kapcsolódnak. Manapság azonban nem szabad kizárni, hogy ezek egy közterületen is megjelenő eseménnyé alakuljanak át, ezáltal a rendőrség felügyeleti, biztosítási tevékenysége is kiterjedhet rájuk. A kulturális rendezvények képezik az egyik legnagyobb számú csoportját a tömegrendezvényeknek, hiszen Magyarországon mind a művészeti, mind a tudományos színtéren számos konferencia, eseménysorozat kerül megrendezésre, illetve ebbe a körbe sorolhatók a zenés, táncos mulatságok is. Végül, de nem utolsó sorban a sportról szóló 2004. évi I. törvény hatálya alá tartozó sportrendezvények körébe tartoznak a látvány csapatsportágak, azaz a kézilabda, kosárlabda, vízilabda, jégkorong, valamint a labdarúgás bizonyos szintű mérkőzései is. Ezek közül is a legtöbb jogsértéssel a labdarúgó-mérkőzések megrendezése során találkozhatunk a futballhuliganizmusnak köszönhetően.¹⁶

Tömegkezelés jelentősége a rendőri tevékenységben

A fent leírtak szerint kategorizálható rendezvények nagy lélekszámot vonzanak, általában nagyobb városokban kerülnek megrendezésre és hosszas tervezést követően szervezik meg azokat, annak érdekében, hogy minél biztonságosabban lehessen lebonyolítani. Sokszor a hosszan elhúzódó készülődés ellenére, mégis történnek olyan események, amelyek következtében rendbontások alakulnak ki és erre a hatóságoknak minden esetben reagálniuk kell. A tömegkezelés és rendezvénybiztosítás korántsem jelenti ugyan azt, a tömegkezeléshez kapcsolódhat bármilyen más feladat is, például határőrizet, ahol ugyanúgy emberek csoportjait kell kezelni, és még sem számít rendezvénynek. A tömegkezelésnek egy széles körben elfogadott definíciója még nem került megfogalmazásra mégis a hazai és külföldi kutatások nyomán összefoglalható, hogy az arra feljogosított szervek az egy időben és helyen történő csoportosulás előtt, alatt és után összegyűlt nagy lélekszámú tömeg viselkedését felügyelik, elemzik, értékelik, majd ezekből levonják a lehetséges következtetéseket, mérlegelik a kockázatot, elősegítik a résztvevők jogszerű magatartását, és ha jogsértő viselkedést tanúsítanak, közbe lépnek és megszüntetik azokat.¹⁷ A fentiekre alapozva, ha egy halmazként tekintenénk erre a tevékenységre, a tömegkezelés lenne a legnagyobb halmaz, és azon belül helyezkedne el, a rendezvénybiztosítás vagy a tömegoszlátás.

Ha a Le Bon-i szemléletet vesszük alapul akkor, minél nagyobb a tömeg annál nagyobb erővel kell demonstrálni a hatósági fellépéseket. A szakirodalmakban már korábban elterjedt kifejezések a high-profile (magas profilú) és a low profile (alacsony profilú) tömegkezelési stílusok, ezen erőfölényeket mutatják be a rendőri állományon, eszközökön és védőfelszereléseken keresztül, és szemléltetik a rendőri jelenlét nagyságát, azaz azt, hogy a kívülálló részére a rendőrség erőiből mennyit is láttatunk. Adang az európai rendőrségeket vizsgálta, majd azt az eredményt kapta, hogy a labdarúgó-mérkőzéseket sokszínű megelőző intézkedésekkel és nagy rendőri erő bevetésével biztosítják. A magas profilú tömegkezelésre ezek mellett leginkább jellemző még a személyi védőeszközök alkalmazása, illetve olyan személyek elleni kényszerítő erő alkalmazása, aki nem mutat erőszakos magatartást. További magas profilú jellemzőként jelenik meg végső soron a tömegoszlátás alkalmazása is. Ezekon túlmenően, még igen magas az előállítások száma ennél a tömegkezelési stílusnál. A kényszerítő erő ilyen megjelenése a tömegből képes kiváltani további provokációt. A mai álláspontok szerint az elnyomó hatás kiváltása mellett számos hátrányt kiváltó oka is lehet a magas profilú tömegkezelési stílus

¹⁵ 2018. évi LV. törvény a gyűlekezési jogról

¹⁶ Holota, 2016b

¹⁷ Less, 2017, 43.

alkalmazásának. Emellett nagyon költséges is a high-profile alkalmazása, az anyagi-technikai háttér megfelelő biztosítása sok esetben fenntarthatatlan. A legnagyobb problémát mégis az jelenti, hogy az állampolgárok rendőrségbe vetett bizalmát a magas profilú tömegkezelés sokkal inkább rombolja, mint építi.

Az alacsony profil kifejezés használata legkorábban talán Gary T. Marxnál volt fellelhető, aki a magas profil ellentétéként alkalmazta. Úgy vélte inkább kisebb rendőri egységek felvonultatása lenne célravezető, akik a kényszerítő erő helyett a kommunikációt részesítenék előnyben és eleget tennének az arányosság feltételeinek is a tömegkezelés során. Kiemelendő, hogy az intézkedő rendőrök legfontosabb célja az, hogy az eseményen résztvevők törvényes szándékainak megvalósulását biztosítsák. 2010 utáni években ezek a tömeg-megmozdulások békésebb jelleggel mentek végbe, amely változás annak is betudható, hogy az előző időszakhoz képest sokat fejlődtek a taktikai eljárások, ajánlások a rendezvények rendőri biztosításának lebonyolításában. A hibákból előnyt kovácsolva elindult egy kölcsönös együttműködés az állampolgárok és a rendőrség között.¹⁸

Sportrendezvények minősítése és a rendezvénybiztosítás

A sportrendezvények minősítéséről és rendőri biztosításáról szóló 8/2010. (OT 5.) ORFK utasítás meghatározza a specifikus feladatokat egy-egy megrendezésre kerülő sporteseménnyel kapcsolatban a rendőrségre vonatkozóan. A fent jelölt belső szakmai szabályzó a sportról szóló 2004. évi I. törvény, valamint a sportrendezvények biztonságáról szóló 54/2004. (III. 31.) Kormányrendelet (a továbbiakban: Kormányrendelet) előírásait veszi alapul az intézkedések előírása során. A Kormányrendeletet alkalmazzák a labdarúgás, kézilabda, vízilabda, kosárlabda, illetve a jégkorong mérkőzések esetében. A minősítési eljárást a 8/2010. (OT. 5) ORFK utasítás alapján az ORFK Rendészeti Főigazgatóság Közrendvédelmi Főosztály (a továbbiakban: ORFK KVFO) folytatja le, amely során a sportrendezvény szervezőjével, valamint az érintett sportágak országos sportági szakszövetségeivel, a Személy-, Vagyonvédelmi és Magánnyomozói Szakmai kamara képviselőjével, sportigazgatási szerv vezetőjével karöltve egy 9 főből álló Előkészítő Szakértői Csoportot működtet, előzetes egyeztetés céljából. Minősítéssel kapcsolatos véleménynyilvánítást a Csoport bármely tagja tehet.¹⁹ A sportrendezvények biztonsági szempontból történő minősítését tekintve, lehet normál, fokozott és kiemelt biztonsági kockázatú. A rendőrség ellenérték fejében végezhető szolgáltató tevékenységéről szóló 16/1999. (II. 5.) Kormányrendelet kimondja, hogy a rendőrség, mint közhatalmi jogosítványokkal és kötelezettségekkel rendelkező fegyveres rendvédelmi szerv, jogszabályban meghatározott feladatai kivételével, szolgáltatások nyújtására írásban szerződhet, az államháztartásról szóló 2011. évi CXCV. törvény 46. § (2) bekezdésében foglaltakra ügyelve. Ilyen szolgáltatás lehet például a sportrendezvények biztonságáról szóló kormányrendeletben előírt feltételek alapján a sportrendezvények biztosítása is.²⁰ A belső biztosítás tekintetében a normál és a fokozott biztonsági kockázatúvá minősített sportesemény esetén költségterítés ellenében, a kiemeltnél pedig közfeladatként látja el a rendőrhatalóság a biztosítási tevékenységét.

Kizárás, kitiltás és eltiltás rendszere

A sportrendezvényeken jelentkező jogsértések, szabályszegések megfékezése érdekében a jogszabályoknak köszönhetően három lehetséges módon távol tartható az a személy, aki rendbontó módon viselkedik a sporteseményen. Ilyenek a sportszervezői kizárás, a szabálysértési kitiltás, valamint a büntetőbírói eltiltás szankciók, amelyek alkalmazásával büntethető a rendbontó viselkedés tanúsítása.²¹ A sportról szóló 2004. évi I. törvény megteremti a jogi alapot arra, hogy azt a nézőt, aki magatartásával veszélyezteti a sportrendezvény megtartását és lefolyását, az azon történő részvételtől kizárhatja. A sportrendezvény szervezője nemcsak megtagadhatja, hanem köteles megtagadni a

¹⁸ Less, 2017

¹⁹ 54/2004. (III. 31.) Kormányrendelet a sportrendezvények biztonságáról

²⁰ 16/1999. (II. 5.) Kormányrendelet a rendőrség ellenérték fejében végezhető szolgáltató tevékenységéről

²¹ Tóth, 2019

belépőjegy árusítását az ilyen személy számára. A kizárás legrövidebb időtartama legalább hat hónapot kell, hogy feleljen, és maximum a kettő, illetve a négy évet nem haladhatja meg. A két év vonatkozásában a szankció a sportszövetség által megszervezett sportrendezvényen való részvételre vonatkozik, a négy év pedig a meghatározott sportlétesítményre. A kizárással sújtható néző személyes adatai, és a kizárásra vonatkozó adatok a sportrendészeti nyilvántartásban kerülnek rögzítésre, és az alapján tudják számon tartani, ki az, aki ezen szankció kiszabása okán nem vehet részt a rendezvényen.²²

A rendezvarók megfékezése nem csak a szervezők vállát terheli, hanem egyben a hatóságokét is. Hiszen a kiltás, egy szabálysértési felelősségre vonás, amely a rendezvényen való részvétellel, odautazással, vagy onnan történő távozással kapcsolatban elkövetett szabálysértés miatt szabható ki. Az eljárás alatt álló felet kiltilthatják bármelyik sportrendezvényről valamint azon a helyszínről is, amely a megrendezett sportesemény létesítményeként szolgál. A kizáráshoz hasonlóan a legrövidebb időtartama ennek is hat hónap, viszont a leghosszabb időszak egyöntetűen két év, itt nincs külön választva az időtartam a rendezvényre és létesítményre.²³

A legmagasabb fokozat a szurkolók sportrendezvényektől való távontartása érdekében az eltiltás. A Büntető Törvénykönyvről szóló 2012. évi C. törvény 58. § alapján a bíróság vonja felelősségre ebben az esetben az elkövetőt, hogyha bűncselekményt követ el sportrendezvényen való részvétellel, odamenetellel vagy onnan való távozással összefüggésben. Ügydöntő határozat jogerőre emelkedésével kezdődik a legalább egy és legfeljebb öt év hosszúságú eltiltás.²⁴ Mindezen szankációs lehetőségek nagyban hozzá járultak ahhoz, hogy napjainkban nagymértékben visszaszorulóban vannak ezek az erőszakos jelenségek a sportrendezvények körében.²⁵

Sportrendezvények biztonságában szerepet vállaló személyek és csoportok

Természetesen minden sportrendezvénynek kell, hogy legyen egy szervezője, akinek elképzelése mentén, illetve a rá vonatkozó szakmai szabályok, belső normák teljeskörű figyelembevételével valósul meg egy-egy sportesemény. Persze a szervező egymaga nem tudja garantálni a sportrendezvény biztonságát, ezért rendező szervet/személyt kér fel ennek garantálására. A rendező felel a rend fenntartásáért a rendezvény helyszínén, a biztonságos lebonyolítás érdekében, a szervezési feltételek biztosítása végett szerződésben alkalmazza a szervező. A rendezőnek megfelelő képesítéssel kell rendelkeznie, illetve egyéb előírásoknak megfelelően kell megjelennie. Hiszen a nézőktől jól megkülönböztethető ruhát kell viselnie, rendezői minősítését, nevét, azonosító számát jól látható helyre kell elhelyeznie ruházatán. Az önkéntes alapokon működő közreműködő a sportrendezvénnyel kapcsolatos feladatok végrehajtásában vesz részt, a szervezőt képviseli, és ezáltal kapcsolatot tart a nézők és az esemény egyéb résztvevői között, valamint tájékoztatási feladatokat lát el.²⁶

A spotteri tevékenység

A sportrendezvények minősítéséről és rendőri biztosításról szóló 8/2010. (OT. 5.) ORFK utasítás ad keretet a spotter tevékenységének meghatározásához. Eszerint be kell vonni a sportrendezvény biztosításának előkészületébe és végrehajtásába az érintett sportszervezetek székhelye szerinti illetékes rendőrkapitányságok bünyügyi állományát, továbbá ki kell jelölni még a sportszervezetekkel való kapcsolattartásra és a biztosítással kapcsolatos tevékenységek megtételére feljogosított spottereket is. A spotter szerepét betöltő személy, a rendőrség hivatásos állományú tagja is egyben. Fő feladatuk a rendezvény során a rendbontások megelőzése, ismert rendbontók megfigyelése, és azon közlekedési eszközök felkutatása, amelyekkel a szurkolók a labdarúgó-mérkőzésekre érkehetnek. Ha a spotter személyét a személyes kompetenciák oldaláról közelítjük meg, akkor megállapítható, hogy legfontosabb

²² 2004. évi I. törvény a sportról 73. §

²³ 2012. évi II. törvény a szabálysértésekről, a szabálysértési eljárásról és a szabálysértési nyilvántartási rendszerről

²⁴ 2012. évi C. törvény a Büntető Törvénykönyvről

²⁵ Rakhmanova et al

²⁶ 2004. évi I. törvény a sportról

készségei a jó kommunikációs készség, jó helyismeret, valamint a sportszervezet és a sportszervezethez kapcsolódó szurkolói csoportok teljeskörű ismerete.²⁷ Képzésükre és rendszeres továbbképzésükre az Országos Rendőr-főkapitányság szervezésében kerül sor. A képzés során nem az a fő cél, hogy jogszabályok tömkelegét sajátítsák el a spotter tevékenységet betöltő személyek, hanem az is, hogy az oktatás keretein belül találkozzanak más spotterekkel is és folyamatos legyen az információ- és tapasztalatcsere közöttük. Mindez hozzájárul ahhoz, hogy megismerjék egymást, tapasztalatokat cseréljenek és egymástól is tanuljanak.²⁸

Nemzeti Futball Információs Pont

A nemzetközi vonatkozású labdarúgó-mérkőzésekkel kapcsolatos biztonságról szóló 2002/348/IB határozat módosításáról szóló 2007/412/IB Tanács határozat kimondja, hogy minden tagállamban fel kell állítani a labdarúgással kapcsolatos nemzeti információs pontokat a labdarúgó-mérkőzésekkel kapcsolatos rendőrségi információk cseréje miatt. Egyes labdarúgással kapcsolatos nemzeti információs pontok által elfogadandó feladatokat és eljárásokat is meghatározza a fenti határozat.²⁹ Eze az információs pontok a kialakuló jogsértések megelőzésében és a már kialakult, rendkívüli események kezelésében is részt vesznek.³⁰ Hazánkban az Országos Rendőr-főkapitányság rendészeti feladatkörében működteti a Nemzeti Futball Információs Pontot. A 2021-ben megrendezésre került labdarúgó Európa-bajnokság során is kiemelkedő szerepvállalásuk volt a szurkolók és hatóság közti tájékoztatásban. A közösségi média által nyújtott lehetőségeket kihasználva, folyamatosan tájékoztatták a résztvevőket, arról, hogy milyen labdarúgó-mérkőzés lebonyolítása következik, továbbá azokról a helyszínekről, amelyeken a szurkolók csapataikat buzdítva vonulhattak Budapesten. Mindemellett a nézőket, amiben tudták segítették és a jó hangulatú és egyben jogszerű szórakozásra sarkalták.

A Partner Csoport jelentősége

A Partner Csoport a Készenléti Rendőrség deeszkalációs csoportjaként vált ismertté, melyet 2016. március 1-jei hatállyal hozták létre. A csoport létrehozásának előfutárjaként, kísérleti jelleggel a 2015. szeptember 4-én megrendezett Magyarország-Románia válogatott labdarúgó-mérkőzést lehet említeni. A Partner Csoport tagjainak kompetenciáit a középpontba helyezve fontos kiemelni, hogy már a kiválasztásuk is szakértők segítségével, azaz a Készenléti Rendőrség pszichológus és személyiségfejlesztő szakemberei bevonásával történik. Külső megjelenésükkel kapcsolatban kiemelendő, nem egyenruhát viselnek, hanem feladataikat polgári öltözetben végzik. Az öltözetüket azonban egy kék színű, narancssárga fényvisszaverő sávval is ellátott jól-láthatósági átvető egészíti ki, amelyen magyar és angol nyelven az elnevezésük is feliratozva van. Tevékenységüket kényszerítőeszközök nélkül látják el, hiszen nem a rendőri intézkedések végrehajtása az elsődleges feladatuk. A náluk található eszköz mindössze egy rádió és egy mobiltelefon. Ha segítségnyújtásra van szükségük a Partner Csoport tagjainak, támogatásukra a helyszínen egyenruhás állomány elérhető. 2016. óta több eseményen és tömegrendezvényen is bevetésre került a Partner Csoport, a tapasztaltak alapján nagyban megkönnyíti a biztosítás parancsnokának a dolgát és segíti a végrehajtó állomány feladatellátását.³¹ A szurkolók és rendőrök egyaránt partnerként tekintenek rájuk, és számos olyan körülményt megoldottak már, amelyet pusztán erődemónstrálással nem lehetett volna.

²⁷ Keller, 2016

²⁸ Keller, 2016

²⁹ 2007/412/IB Tanács Határozata, a nemzetközi vonatkozású labdarúgó-mérkőzésekkel kapcsolatos biztonságról szóló 2002/348/IB határozat módosításáról

³⁰ Keller, 2016

³¹ Holota, 2016a

Néhány gondolat az empirikus kutatásról és a kérdőív elemzése

A téma teljesebb feltárása érdekében már a bevezető részben is említett célok mentén empirikus kutatás elvégzésére került sor. A szerzők a tanulmány jelen fejezetében a kérdőív elemzésén keresztül kívánják reprezentálni eredményeiket. A kérdőív kérdéseinek összeállításánál elsődleges rendező elv volt, hogy az általánosabb jellegű kérdésektől jussunk el a témakör speciális kérdéseire. A bevezető kérdéseknél fontos volt tisztázni az alapvető adatokat, melyekre a későbbiek során támaszkodtak a speciálisabb kérdésköröknél. Ilyen volt például az iskolázottság, a korcsoportok felállítása, vagy az hogy ténylegesen milyen gyakorisággal vesz részt a válaszadó egy-egy labdarúgó-mérkőzésen, tehát a célcsoport általános jellemzőinek megragadása. A kvantitatív felmérések vélemények, állapot feltárására alkalmas eszközök, melyekhez összetett indexek szükségesek, úgynevezett indexmutatók és indexértékelések, ahol az adott személy viselkedését vizsgálni lehet. A visszajelzések összegzésére öt pontos Likert skálán kerül sor, ahol az 1 érték egyáltalán nem jellemző, az 5 érték pedig teljes mértékben jellemző az alanyra, illetve az 1 érték esetén egyáltalán nem ért egyet, az 5 érték esetén pedig teljes mértékben egyetért vele a kitöltő. A kutatást végzők elsősorban egy átlátható, mindenki számára könnyen értelmezhető, és világos kérdésfeltevésre törekedtek, így mindvégig kerülték az idegen szavak használatát és a közérthetőségre összpontosítottak. Mindemellett a semlegességre is törekedni kellett azért, hogy megelőzzék a célcsoport adott irányzatok felé terelését. A válaszlehetőségek szerint differenciáltak az egy- és többválaszos zárt kérdések között, amikor is az előre meghatározott kérdések közül egy vagy több választást hajthat végre a kitöltő, ezáltal egységesebb és feldolgozhatóbb lesz a végeredmény. A kutatást végzők törekedtek arra is, hogy a kérdőív végén helyet kapjon olyan nyitott kérdés is, amelynél a válaszadók saját szavaikkal, gondolataikkal, kötetlenebb körülmények között alkothattak véleményt a kutatással és annak témájával kapcsolatban. Ezt azért is látták szükségesnek a kérdőív szerkesztői, hiszen itt is megjelenhetnek a válaszokban releváns adatok, amelyek felhasználhatók az elemzés során.

A beérkezett válaszok elemzésének első lépcsőjeként a bevezető, a kitöltők jellemzőit összefoglaló kérdések vizsgálata jelentette. A kérdőív számszerű, kvantitatív alapokon nyugvó elemzését a Google Űrlap program végezte el, így külön nem kellett a beérkezett válaszokat összesíteni, hanem a rendszer saját maga készítette a kérdésekhez összesített számadatokat és diagrammokat az ábrázolásukhoz. A beérkezett válaszok tartalmi (kvalitatív) elemzésében pedig a fentebb már említett kérdéscsoportok összeállítása nyújtott segítséget, így az általános információk a tömeg viselkedésére irányuló kérdésekre adott válaszokkal kerültek összevetésre, továbbá a sportlétesítmények fizikai biztonsági rendszerére, valamint a szurkolók szeszesital fogyasztási szokásaival kapcsolatban feltett kérdésekre adott válaszok is együttesen kerültek elemzésre. Végül, de nem utolsó sorban a kérdések mentén vizsgálták a szurkolók és a rendőrség kapcsolatát, valamint elemezték és értékelték a válaszadók szabad szöveges véleményét is. A felméréshez szükséges kérdések összeállítása alapos, precíz kidolgozó munkát követelt meg és első közzétételére 2021. október 18-án került sor a közösségi hálón Facebook felületén. A kérdőív elérhetővé válását követően a vizsgálatot végzők folyamatosan nyomon követték a beérkező válaszokat és már az első pár napban nagy számban érkeztek a válaszok, ennek eredményeként az első közzétételt követően 110 válasz rögzítésére került sor. Az első válaszdömping után kissé csökkent az intenzitásuk, ezért második alkalommal, változatlan formában és tartalommal 2022. január 24-én került ismételt közzétételre a kérdőív. Az ismételt feltöltés újabb kitöltőket vonzott, így az ebben a formában történő adatgyűjtés végleges lezárásáig összesen 187 elemezhető és értékelhető válasz érkezett a feltett kérdésekre. A kérdőív 15 konkrét kérdésből és egy nyitott kérdésből állt, amely lehetővé tette a kitöltők kutatással kapcsolatos véleményének, észrevételeinek megfogalmazását.

Bevezető kérdések áttekintése

A felmérés három alapvető kérdéssel indult, melyek hozzájárultak a megkérdezettek kategorizálásához, valamint ezek alapul szolgáltak a később sorra kerülő speciális kérdések elemzéséhez is. A 187 kitöltő nemét tekintve úgy oszlott el, hogy 45,5 %, azaz 85 fő nő és 54,5%, azaz 102 fő pedig férfi válaszolt a feltett kérdésekre. A futball szeretetéből adódóan következtetni lehetett arra, hogy több férfi fogja kitölteni, illetve a témában is jobban előnyt élveznek, valamint jobban nyomon is követik ezt a sportágat, így a beérkezett válaszok megerősítették az előzetes feltevést. A korcsoportok kialakításánál

az átlagos, sztenderd osztályozást alakították ki, így a 18-tól 25-ig, 25-től 35-ig, 35-től 45-ig, 45-től 55-ig, és 55-től életkori kategóriák választására nyílt lehetőség. Mindenképp alsó korhatárnak a nagykorúvá válás életkorát célozták meg a szerzők. Az 55 év feletti korosztály megszólítását pedig azért tartották fontosnak, mert főként a vidéki labdarúgó klubok szurkolói csoportjai között számos „öreg fiúk” tagot is találhatunk, illetve életkorukból adódóan személyes tapasztalattal is rendelkezhetnek a rendőrség és a szurkolók közötti kapcsolat változásairól.

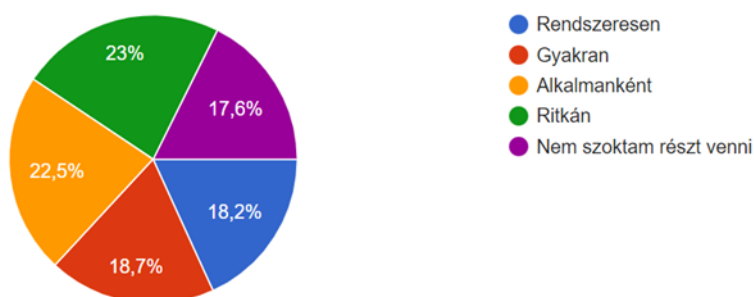
A labdarúgó-mérkőzések látogatásának gyakorisága

A bevezető kérdéseket követően fontos alappilléként jelent meg a kérdőívben, hogy a megkérdezettek ténylegesen részt vesznek-e mérkőzéseken, vagy milyen gyakorisággal látogatják azokat. A kérdőív kitöltői összlétszámát figyelembe véve 17,6%-nyi, személy, azaz 187 főből 33 fő nem vett részt ilyen eseményeken. A kérdőív elemzése során azt a megállapítást tették a szerzők, hogy a kitöltők közül alkalmanként 42 fő látogat el a mérkőzésekre, ennek oka feltehetően abból adódik, hogy nem mindenki engedheti meg magának, hogy kedvenc csapata valamennyi mérkőzésén személyesen is részt vegyen. Rendszeresen és gyakran összesen 69 fő, vagyis a kitöltők 36,9 %-a (1. sz. ábra) vett részt sportrendezvényeken, amely adatból következtetésként levonható, hogy valószínűleg ők bérlettel rendelkező egyének, tehát választott klubjuk iránt lojálisak. Továbbá a családi kategóriában, a szülők sok esetben viszik gyermeküket, gyermekeiket a mérkőzésekre, ezzel is növelve a látogatás gyakoriságának számát.

1. ábra: Kördiagram a labdarúgó-mérkőzések látogatásának gyakoriságára

Milyen gyakorisággal szokott részt venni labdarúgó-mérkőzésen?

187 válasz

Forrás: szerzők

A tömeg hatása az egyénre és a felfokozott állapot megnyilvánulásai

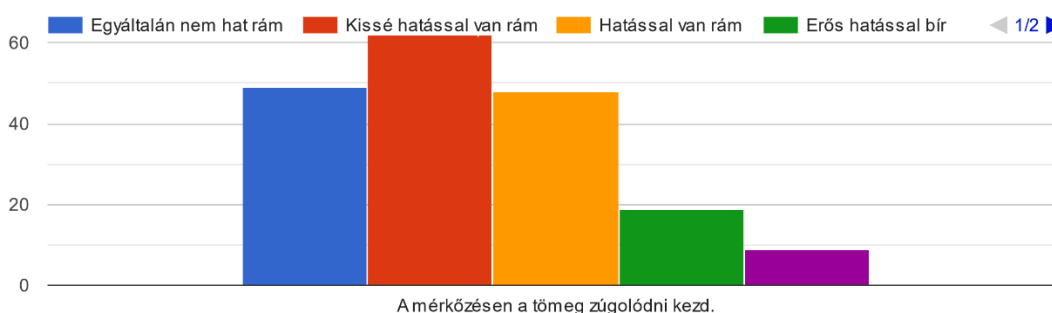
A kérdőív 8. kérdésénél a kutatást végzők a kitöltők azzal kapcsolatos véleményére voltak kíváncsiak, hogy labdarúgó-mérkőzéseken hogyan viszonyulnak ahhoz, ha a tömeg magatartása megváltozik, esetleg ingerlékenyebb lesz és ez belőlük milyen további viselkedést vált ki. A válaszok többsége meglepetésként érte a kutatókat, hiszen a 2000-es évek adataihoz, valamint személyes megfigyeléseikhez is viszonyítva, úgy vélekedtek, hogy a tömeg hangulata az emberek többségét magával ragadja. Az alapvető adatokhoz mérten a résztvevők közül 117 fő, több mint 50% úgy nyilatkozott, hogy belőlük nem vált ki ilyen hatást a tömeg viselkedése, vagy többnyire nem jellemző rájuk az ingerlékenyebb viselkedés a mérkőzéseken. Ez az adat talán abból is fakad, hogy jelenleg a stadionokban kialakításra kerültek a családi szektorok, amelyek korábban nem voltak elkülönítve. Így a nagycsaládos, gyermekes szülők szívesen vesznek részt a megmérettetéseken, hiszen a kérdőív kitöltésében is résztvevők 29,4%-a családi szurkolói kategóriába sorolta magát. Mindez arra enged következtetni, hogy ha a szülő vesz részt ezeken a rendezvényeken és gyermekét, párját is magával viszi, aki iránt felelősséggel tartozik, az indulatait féken tartja, és nem hagyja kibontakozni, ellentétben a baráti

közösségben való részvétellel. Ezen a ponton kapcsolódtak be az elemzésbe azok, akik úgy ítélték többnyire jellemző rájuk, illetve teljes mértékben azonosulnak azzal, ha a tömeg ingerlékenyé válik és ezáltal, rajtuk is jelentkezik ez a viselkedés. A kérdőív kitöltői közül 25 személy vélekedett ekként, hiszen az előbb említettekhez mérten, alátámasztható, hogy ezek a személyek az egyes szurkolói klubokhoz tartoznak, egyben ők is azok, akik a baráti kategóriát jelölték a részvétel típusánál.³²

Ezzel párhuzamosan a kérdőív 11. kérdése is ugyan ezt a témakört taglalta, ott azonban nem a válaszadók ingerlékenység szintjét vizsgálták, hanem azt, hogy ha bármilyen indokból a nagyszámú csoport zúgolódni kezd, az milyen hatásokat vált ki az egyénekből. A zúgolódás esetében az eloszlás már kissé eltérően alakult (2. sz. ábra). Herbert Blumer osztályozása szerint a kifejező tömegnél volt ez tapasztalható, hogy a tömegbe való beleolvadás miatt, a tömeg által végrehajtott tevékenységeket az egyének is előszeretettel másolják. Így a tömeg zúgolódásánál, mint cselekménynél, nagyobb létszámban jelennek meg azok az egyének, akikre hatással van, erős hatással bír vagy teljesen azonosul vele, így ez a szám 78 főt mutatott a kérdőív kitöltői esetében.

2. ábra: Oszlopdiagram a szurkolói hangulat egyénre gyakorolt hatásáról

11. Kérem, jelölje be 1-5-ig terjedő skálán, hogy az alábbi állítás mennyire jellemző Önre!

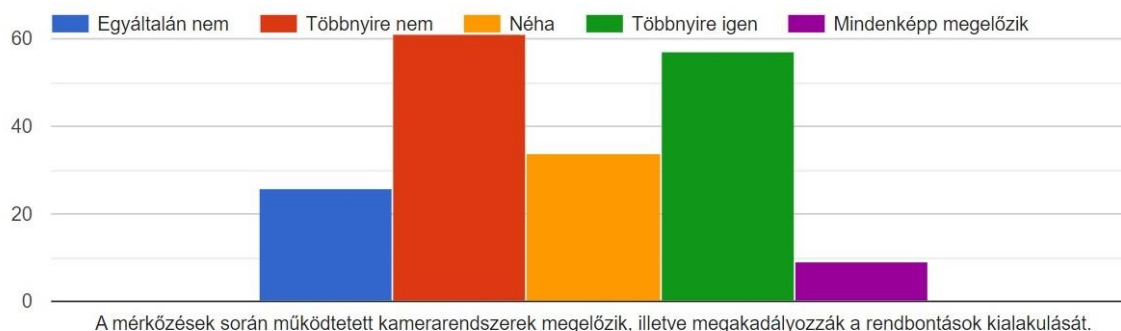
Forrás: Szerzők

A sportlétesítmények, stadionok beléptetési rendszere

A sportrendezvények helyszínéül szolgáló stadionok, sport komplexumok tekintetében használatos kamerák alkalmazása a technikai fejlődés következtében került előtérbe. Természetesen a kamerarendszerek és azok hatásai a szurkolókra a kutatás kérdéseiben is megjelent, amely így kitért arra is, hogy a mérkőzések során működtetett kamerarendszerek megelőzik-e, illetve megakadályozzák-e a rendbontások kialakulását. Az elemzett válaszok nagymértékben más tükröztek, mint amit előzetesen feltételeztek a kutatók (3. sz. ábra). A kérdőív alapján azon kitöltők, akik legalább alkalmanként részt vesznek a mérkőzéseken (az összesen beérkezett válaszadóknak az 59,4%-a, azaz 87 fő) 46,5%-a egyáltalán nem vagy többnyire nemmel vélekedett a feltett kérdésben. Többnyire igen vagy mindenképpen választ pedig 35,3% jelölt meg. Összegezve a beérkezett válaszokat a mérkőzéseken résztvevők úgy gondolják, hogy a kamerarendszer kiépítésétől független felmerülnek problémák, holott ezek megelőzése és visszaszorítása mellett számos egyéb funkciót is magában hordoz az alkalmazásuk.

³² Tóth, 2019

3. ábra: Oszlopdiagram a kamerarendszerek rendbontások megakadályozásában betöltött szerepéről
9. Kérem, jelölje be 1-5-ig terjedő skálán, hogy az alábbi állítással mennyire ért egyet!

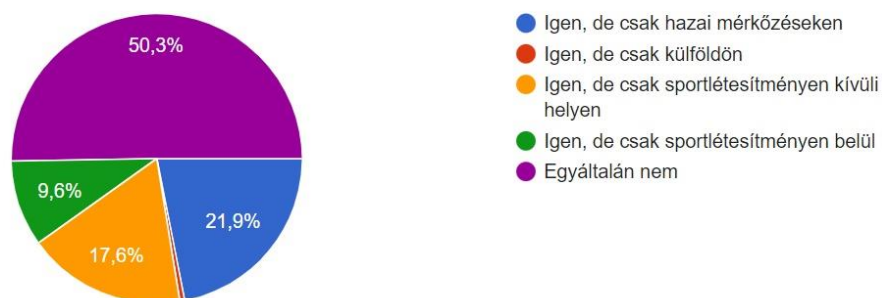
Forrás: Szerzők

Szurkolók és a szeszesital fogyasztásának összefüggései

Hazánkban az alkoholfogyasztás egy elfogadott viselkedés, különösen igaz mindez, ha ez olyan keretek között mozog, amelyet még az erkölcsi normák által az emberek tolerálni képesek. Teljes bizonyossággal kijelenthető, hogy a XXI. században az alkoholos italok fogyasztása a fiatalok körében a nagymértékben elterjedtebb. Napjainkban a fiatalok körében elterjedt szeszesitalok a röviditalok, illetve a hosszú italok közül pedig a sörfogyasztás a jellemző. A 30 év feletti korosztálynál azonban már más tapasztalhatunk, hiszen céljuk talán már nem csupán a szórakozóhelyek látogatása és az alkohol mennyiségi fogyasztása, hanem egy kellemes baráti találkozó vagy családi összejövetel, ahol egy-egy pohár minőségi bor mellett kikapcsolódnak és felengednek a hétköznapi mókuserkékből. Sokan a nézők közül a szórakozás és kikapcsolódás miatt látogatnak el a mérkőzésekre, egy-egy pohár sört ilyenkor megisznak közben, hiszen a létesítményekben fellelhető büfék is árusítanak szeszesitalt. Bár a szurkolói csoportoknál ez egyfajta hagyomány, hogy mérkőzés előtt a kedvenc vendéglátó-egységeikbe betérnek, majd onnan jókedvűen, rendszerint alkohol befolyásoltsága alatt érkeznek a labdarúgó-mérkőzésekre. Majd ezt a rítust, melyet a sportlétesítményen kívül megkezdtek előszeretettel folytatják a stadionon belül is.

4. ábra: Kördiagram a szeszes ital fogyasztásának helyszín szerinti eloszlásáról
10. Szokott szeszes italt fogyasztani sportrendezvények előtt, illetve alatt?

187 válasz

Forrás: Szerzők

A fent leírtakat a kutatás is alátámasztja (4. sz. ábra) miszerint hazai mérkőzések során a résztvevők 21,9%-a fogyaszt alkoholt, míg ezzel ellentétben külföldön csupán 1%-uk. A válaszadók 9,6%-a mondta

azt, hogy sportlétesítményen belül fogyaszt szeszesitalt, míg ez a szám sportlétesítményen kívül majdnem a duplája, azaz 17,6%. Feltehetően ennek oka abban keresendő, hogy a sportlétesítményen belüli szeszesital árusítás szigorú szabályokhoz kötött, egyes sportrendezvények esetén kifejezetten tilalmazott bármilyen, vagy az 5%-nál magasabb alkohol tartalmú italok árusítása. A kérdéskörhöz rendelt nyitott kérdés válaszadói közül volt, aki azt nyilatkozta, hogy létesítményen belül és kívül is fogyaszt alkoholt.

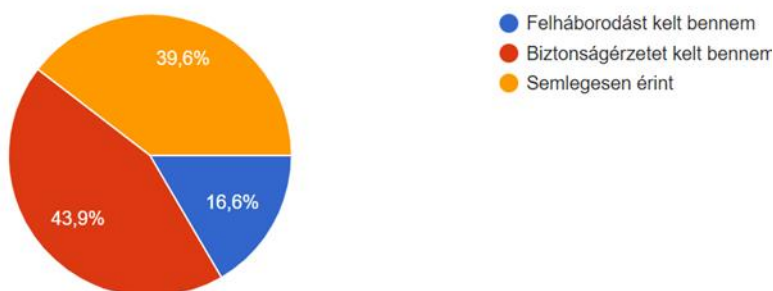
Szurkolók és a rendőrség kapcsolatának vizsgálata

A rendőrök és szurkolók kapcsolatának átfogó vizsgálata talán az egyik legfontosabb alappillér egy-egy labdarúgó-mérkőzés rendőri biztosításával kapcsolatban. Azon kitöltők közül, akik labdarúgó-mérkőzéseken rendszeresen, gyakran, illetve alkalmanként részt vesznek a 35,8%-a úgy véli, hogy a rendőrök partnerként kezelik a szurkolókat és segítőkészen állnak hozzájuk. Ezzel ellentétben 25,7%-a pedig lekezelőnek és ellenségesnek ítéli meg őket. Talán ezek abból is fakadhatnak, hogy a régi szokások, beidegződések még a mai napig fellelhetők, továbbra is fel-felbukkannak, ezáltal bizonytalanságot, félelmet keltenek a szurkolókban, így a rendőrség megítélését is árnyalják.³³ Aktuálisan viszont meg kell említenünk azt is, hogy a rendőri állomány túlzott mértékű leterheltsége egyértelműen ront a mentális állóképességükön, ezáltal sok esetben önmaguk is a feszültséget sugározzák a sportrendezvényre látogatók irányába. A kérdőív kitért arra is, hogy hogyan változik a szurkolók magatartása, ha nagyobb létszámú rendőri erő megjelenését észlelik egy sporteseményen (5. sz. ábra). A pozitív előrelépés itt is érzékelhető volt, hiszen a kitöltők 43,9%-a úgy nyilatkozott, hogy a nagyobb rendőri erő növeli a biztonságérzetét. A kitöltők csupán 16,6%-a nyilatkozta úgy, hogy nagyobb rendőri egység láttán az felháborodást kelt bennük. Ez a felháborodás azonban feltehetően nem a rendőrség ellen irányul, sokkal inkább abban a párhuzamban gyökeredzik, hogyha minél több rendőri erő összpontosul egy helyszínen, ott feltételezik bizonyos konfliktus, vagy jogsértő magatartás bekövetkezését.

5. ábra: Kördiagram a látható rendőri biztosítás és a szurkolók biztonságérzetének viszonyáról

12. Válassza ki, miben változik a magatartása, ha a sportrendezvényen nagyobb létszámú rendőri egység megjelenését észleli?

187 válasz

Forrás: Szerzők

A válaszok differenciáltságát tekintve a kérdőív 13. kérdését szükséges kiemelni, ahol arra keresték a választ, hogy melyik az az egyénnel vagy tömeggel szemben alkalmazott rendőri intézkedés, amely a legnagyobb ellenérzést váltja ki a nézőkből (6. sz. ábra). A kérdőívben a fokozatosság elvét követve az alapvető intézkedéstől a legnagyobb kényszerítő erővel bíró intézkedésig/eszközig terjedt a válaszadási lehetőség. Az eredményekből jól kiolvasható, hogy az igazoltatás, mint rendőri intézkedés is már a válaszadók 21,4%-át zavarja. A rendzavarók figyelmeztetése, mint zavaró rendőri intézkedés a többi intézkedéshez képest elenyésző volt, csupán 3,2%-át bosszantja. A ruházat- és csomagátvizsgálás

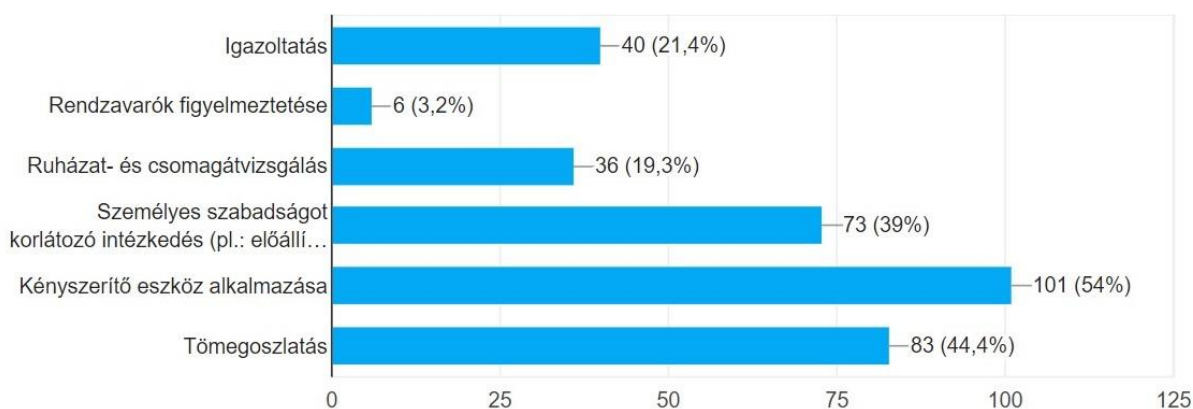
³³ Less, 2017

intézkedés a kitöltők 19,3%-át zavarja. Ez a szám szorosan kapcsolódik a személyi szabadságot korlátozó intézkedések eredményeihez, hiszen a rendőrök, ha valakinek a személyi szabadságát korlátozzák az szükségszerűen együtt jár az egyén ruházatának és csomagjának átvizsgálásával. Az előállítás, mint személyi szabadságot korlátozó intézkedés 39%-ban volt ellenszenves a résztvevők számára. A válaszok elemzése során a legmeglepőbb eredményt az kérdés tartogatta, amely már a kényszerítő eszközök alkalmazását helyezte a középpontba. A kényszerítő eszközök alkalmazása 54%-kal, a tömegoszlatás, pedig 44,4%-kal járult hozzá az ellenszenv kialakulásához. A tömegoszlatás egy magasabb fokú kényszerítő erővel bíró intézkedés, mint az általános kényszerítő eszközök alkalmazása, mégis a többség, úgy gondolta, hogy a kényszerítő eszközök bármelyikének alkalmazása okozza a legnagyobb ellenérzést bennük.

6. ábra: Oszlopdiagram az ellenérzések kiváltására alkalmas rendőri intézkedésekről

13. Mely rendőri intézkedés vált ki Önből ellenérzést egy sportrendezvény során?

187 válasz

Forrás: Szerzők

Összegzés

A rendőrséggel és intézkedéseikkel kapcsolatosan számos válaszadó megfogalmazta személyes véleményét a szabad szöveges válaszában. A kutatás eredményeinek tételes bemutatása és a téma összefoglalása helyett álljon itt most pár értékes gondolat a kutatásban résztvevőktől. Ilyen válaszként jelent meg az alábbi vélemény is, miszerint a „*Meccs utáni rendőri intézkedés nem mindig egyértelmű. A stadion elhagyása éppen a terelések miatt nehézkes, és egymásnak ellentmondóak.*” Ez a gondolat talán arra világít rá, hogy az állampolgárok számára a rendőrség által alkalmazott intézkedések, bevezetett rendszabályok nem mindig egyértelműek. Ezek abból is eredhetnek, hogy a mérkőzés végén, a nagy tömeg óriási hangzavarral hagyja el a létesítményt, és ennek következtében nem figyel, nem hallja vagy nem érti a távozás biztonságához kapcsolódó instrukciókat. Ezért is fontos, hogy minél többször, minél lassabban ismételjék a rendőrök a szurkolók felé intézett tájékoztatásaikat, az esetleges felszólításokat.

Számos beérkezett válaszból következtethető, hogy a rendőrségnek nagy szerepe van a rendfenntartás megelőzésében és a már kialakult helyzet kezelésében. „*Mivel én stadionban nem, esetleg otthon, kocsmában vagy barátaim otthonában nézem a mérkőzéseket, így rendőri intézkedést csak abban az esetben tapasztalok, ha a helyzet megköveteli. Jelenlétüket fontosnak tartom, sajnos viszont sokakat ez sem gátol meg a rendbontásban. Emiatt úgy gondolom jelenlétükkel nem megelőzni lehet az ilyen fajta atrocitásokat, hanem megállítani.*” Más válaszadók pedig így vélekedtek: „*Alapvetően akkor lépnek közbe, ha provokációt látnak. Én úgy gondolom, hogy jó, ha ott vannak és védenek minket.*” „*A rendőri intézkedéseknél sajnos előfordul, hogy szükségesek, de ez egyáltalán nem zavarja a kulturáltan*

szurkolókat, aki meg nem szurkolni megy egy mérkőzésre hanem rendbontani, nem is kell, hogy jelen legyen, ebben van nagy szerepe a rendőri állománynak.” Ezek alapján megállapítható, hogy sokakban biztonságérzet alakul ki a rendőrök láttán és a nagy többség úgy véli elengedhetetlen a munkájuk a sportrendezvényeken, kiemelten a labdarúgó-mérkőzéseken. A tömeggel, illetve szűkebb körben a szurkolók magatartásával kapcsolatban is érkeztek vélemények volt, aki nagyobb lélegzetű válaszban fejtette ki nézeteit továbbá érvelt a szankciók szigorítása mellett is. „A problémás viselkedésű szurkolók nem csak a többiek szórakozását teszik tönkre, hanem lejárattják az egész országot, a futballt, mint sportot, rengeteg közpénzt költenek el miattuk, károkat okoznak. Emiatt minden intézkedés jogos és szükséges, amit velük szemben foganatosítanak. El kellene távolítani őket a lelátókról. Erre megoldás a fényképes szurkolói igazolvány, és a kiterjesztett kamerarendszer, amelyeknek a segítségével azonosíthatóak, felismerhetőek, és kiemelhetőek, valamint eltilthatóak lennének az ilyen elemek. Addig is, támogatom a felszerelt rendőri egységek jelenlétét a mérkőzéseken.”

A szurkolók és a rendőrség kapcsolatának tekintetében többféle válasz is érkezett, voltak, akik úgy vélték, hogy mindkét félnek kellene változtatni annak érdekében, hogy a mérkőzéseken kialakult bármilyen konfliktus gördülékenyebben oldódjon fel. „A rendőrség és a szurkolók közötti nem túl derűs viszonyról alapvetően mindkét fél tehet. A szurkolók többségét már önmagában irritálja a rendőrök látványa, elég, ha csak a stadion környékén gépkocsival járőröznek és nem is foglalokoznak a szurkolókkal. 95%-uk ellenségként tekint rájuk és csak a súlyos büntetőjogi szankciók miatt nem kezdeményeznek konfliktust velük szemben. Másik oldalról pedig a rendőrök hozzáállása sem példaértékű és ez az, ami az ellenséges hozzáállást szítja. Az esetek többségében a karhatalom lekezelő, lenéző a szurkolókkal, nem egyszer előfordul, hogy mind verbálisan mind tettekben provokálják őket. Megoldás lenne a problémára, ha mindkét fél építő jellegű egyeztetésen elmondaná gondjait-bajait és igyekeznének közös nevezőre jutni.” Fenti véleményt osztotta a következő hozzászóló is, aki ekként fogalmazott: „Mind a rendőrök, mind a biztonsági őrök közt vannak, akik alig várják, hogy a szurkolókat valami miatt felelősségre lehessen vonni. Kis szurkolói csoport esetén indokolatlanul is hergelik ezzel a szurkolókat, nagynál viszont gyakran látszólag semmi nem történik komolyabb rendbontásnál sem. Ez a kettős mérce is egy olyan jelenség, ami egy békésebb nézőt is felbosszant. Egy futball mérkőzés nem egy színházi előadás, ehhez mérten egy sporteseményt biztosító egységnek sem kellene mindenre ugrania. Sokkal jobb lehetne a felek közti kapcsolat.” Ezen válaszok alapján is megállapítható, hogy mindkét fél oldaláról a nézeteltérés gócpontja az egymásról alkotott, előzetes - sokszor előítéletektől sem mentes - vélemények. Az előítéletek elosztatása ma már új szintre emelkedett a felek között, a tettek helyére, elsősorban a kommunikáció lépett, a közös megegyezésre való jutás a kulcs, az vezet igazi megoldásra.

A védőfelszerelésekkel kapcsolatban is volt érkezett egy kiemelendő válasz, miszerint „A nagy létszámú, pajzsos, testvédős rendőrökkel nincs semmi gond, legyenek, kellenek. Viszont az elhelyezésük, mozgatásuk az már nem mindegy. Pl. semmi gond, ha a vonulás útvonalon vannak, láthatóan, de nem az emberek nyakán. A szektorba bejövetel és a pálya oldalán felsorakozás meccs közben, az viszont csak olaj a tűzre.” Ez a válasz is alátámasztja azt, hogy sok esetben a kényszerítő erő demonstrálása nem, hogy megnyugtató, még inkább ingerlékenyebbé teszi a mérkőzésre kilátogató nézőket. Továbbá kiemeli annak jelentőségét, hogy a biztosítási/tömegkezelési stílus megválasztása nem lehet pusztán egyszerű feladat, megváltoztathatatlan döntés. Mindenképp a dinamikus kockázatelemzés és értékelés a kulcsa a környezethez, eseményhez, szurkolókhöz, körülményekhez stb. igazított és nekik megfelelő stílus megválasztásának. Mindezzel elősegítve a jól időzített, helyzetnek megfelelő súlyú kényszerítő erővel bíró rendőri egységek alkalmazását.

Irodalomjegyzék

- Boncz Imre: Kutatásmódszertani alapismeretek, Pécsi Tudományegyetem Egészségtudományi Kar, Pécs, 2015.
- Ekaterina Rakhmanova, Miklós Tihanyi, Szabolcs Mátyás: The legal and organizational basis of ensuring safety of sports activities in Hungary. Vestnik of Saint Petersburg University – Law. 2022/3
- John Drury, Steve Reicher, Collective Psychological Empowerment as a Model of Social Change: Researching Crowds and Power, Journal of Social Issues, vol. 65, No. 4, 2009.

- Gustave Le Bon: A tömegek lélektana, Franklin-Társulat Magyar Irod. Intézet és Könyvnyomda, Budapest, 1913.
- Hadas Miklós: A futballhuliganizmus és a társadalmi környezete Európában, Jelentés a GYISM számára, Budapest, 2004.
- Holota Gábor: Tömegkezelés és deeszkaláció, Belügyi Szemle 64. (10), Budapest, 2016a
- Holota Gábor: A tömegkezelés helyzete és alternatívái Magyarországon és az Európai Unióban, Diplomamunka, Nemzeti Közszolgálati Egyetem Rendészettudományi Kar, Budapest, 2016b
- Keller Nándor: A rendbiztosi és spotteri feladatok asszimilációja a Készenléti Rendőrség párbeszéd csoportjában, Nemzeti Közszolgálati Egyetem Rendészettudományi Kar, Budapest, 2016.
- Less Ferenc: Az alkotmányos jogállam rendőrségének feladatai a politikai demonstrációk biztosításában - nemzetközi kitekintés, PhD értekezés, Nemzeti Közszolgálati Egyetem Hadtudományi Doktori Iskola, Budapest, 2017.
- Tóth Nikolett Ágnes: Sportrendészet a sportigazgatás rendszerében, Nemzeti Közszolgálati Egyetem, Budapest, 2019.
- 1994. évi XXXIV. törvény a Rendőrségről
- 2004. évi I. törvény a sportról
- 2012. évi C. törvény a Büntető Törvénykönyvről
- 2012. évi II. törvény a szabálysértésekről, a szabálysértési eljárásról és a szabálysértési nyilvántartási rendszerről
- 2018. évi LV. törvény a gyülekezési jogról
- 16/1999. (II. 5.) Kormányrendelet a rendőrség ellenérték fejében végezhető szolgáltató tevékenységéről
- 30/2011. (IX. 22.) BM rendelet a rendőrség szolgálati szabályzatáról
- 8/2010. (OT 5.) ORFK utasítás a sportrendezvények minősítéséről és rendőri biztosításáról
- 2007/412/IB Tanács Határozata, a nemzetközi vonatkozású labdarúgó-mérkőzésekkel kapcsolatos biztonságról szóló 2002/348/IB határozat módosításáról
- 11/1998. (IV. 23.) ORFK utasítás a Magyar Köztársaság Rendőrségének Csapatszolgálati Szabályzata kiadásáról